

**ДАВЛАТ-ХУСУСИЙ ШЕРИКЛИК АСОСИДА ТАШКИЛ ЭТИЛАДИГАН
ЛОЙИҲАЛАРНИ МОЛИЯЛАШТИРИШ (МАКТАБГАЧА ТАЪЛИМ
ВАЗИРЛИГИ МИСОЛИДА)**

Шарипов Маъруфжон Одилжонович

Бизнес Ва Тадбиркорлик Олий Мактаби Магистранти

Аннотатсия: Ушбу илмий мақолада мактабгача таълим соҳасига оид лойиҳаларни молиялаштириш тўғрисидаги қарорлар муҳокамаси келтирилган.

Калит сўзлар: Мактабгача таълим вазирлиги, лойиҳалаштириш, молиявий ҳолати, хусусий сэктор, иқтисодий дастур

КИРИШ

Сўнгги беш йил ичида мамлакатимиз Президенти олиб борган сиёсат натижасида Ўзбекистонда мактабгача таълим тизимини ривожлантиришнинг муҳим асослари шакллантирилди. Мактабгача таълим вазирлиги ташкил этилганлигига кўп вақт бўлмаган бўлсада тизимда кўплаб ўзгаришлар ҳамда янгиликлар амалга оширилди, одамларни рози қилишда ҳамда фуқароларнинг хоҳиш-истакларини амалга оширишда катта қадамлар ташланди. Хусусан, бу борадаги ишларни ташкил этишда, аввало, узлуксиз таълим тизимини ривожлантириш, боланинг соғлом, интеллектуал ривожланган шахсини шакллантириш, таълим хизматларининг мавжудлиги ва сифатини оширишга алоҳида эътибор қаратилмоқда.

Мактабгача таълим тизими айна пайтда юртимиздаги 3 ёшдан 7 ёшгача бўлган 2 миллионга яқин (1 959 минг) болани қамраб олган бўлиб, бу мактабгача ёшдаги болаларнинг 69,5 фоизини ташкил этади. Таққослаб кўрадиган бўлсак, 2017 йилда 708 минг нафар, яъни 27,7 фоиз бола мактабгача таълим ташкилотларига қамраб олинган эди. Соҳага хусусий секторни жалб қилмасдан бундай юқори кўрсаткичларга эришиш албатта мушкул. Мактабгача ёшдаги болаларни мактабгача таълимга қамраб олинишида давлат-хусусий шериклик асосидаги нодавлат мактабгача таълим ташкилотларининг ўрни беқиёс бўлмоқда.

МЕТОДОЛОГИЯ

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 5 апрелда тасдиқланган “Мактабгача таълим тизимини янада рағбатлантириш ва ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори мактабгача таълим тизимида давлат-хусусий шериклик соҳасини жорий этиш, уни молиялаштириш ҳамда уларга кенг миқёсда имтиёзлар бериш борасида асосий дастур амал бўлиб хизмат қилди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш. МИРЗИЁЕВ (Тошкент ш., 2022 йил 14 июль, ПҚ-322-сон) қарорида қуйидаги ҳолатларни бэлгилаб бёрди.

Давлат-хусусий шериклик асосидаги мактабгача таълим ташкилотлари тармоғини кенгайтириш бўйича ишларни жадаллаштириш, болаларнинг мактабгача таълим билан қамраб олиниши учун зарур шарт-шароитлар яратиш, соҳага хусусий секторни кенг жалб этиш ҳамда мазкур фаолиятни амалга ошираётган тадбиркорлик субъектларини ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш мақсадида:

1. Шундай тартиб ўрнатилсинки, унга мувофиқ 2022 йил 1 сентябрдан бошлаб:

а) оилавий нодавлат мактабгача таълим ташкилотларида:

оилавий нодавлат мактабгача таълим ташкилотларига қатнаётган ижтимоий кўмакка муҳтож оилаларнинг фарзандлари ва махсус контингентлар сони жами тарбияланувчилар сонининг 70 фоизидан кам бўлган тақдирда, етмаган қисмига бошқа оилаларнинг болаларини қабул қилишга рухсат этилади. Бунда, ушбу болалар учун ота-оналар тўлови шу жойдаги давлат мактабгача таълим ташкилотлари учун белгиланган ҳажмлардан ошмайдиган миқдорда ўрнатилади;

оилавий нодавлат мактабгача таълим ташкилотларига тарбиячи ва тарбиячи-ёрдамчи лавозимлари учун 4,5 тагача штат бирлигини ажратишга рухсат этилади. Бунда, тарбиячи ва тарбиячи-ёрдамчиларга Давлат бюджети маблағлари ҳисобидан иш ҳақи харажатларини қоплаш учун субсидия ҳақиқатда банд қилинган, лекин 4,5 тадан (Тошкент шаҳри, Нукус шаҳри ва вилоятлар марказларида — 2,25 тадан) кўп бўлмаган штат бирлигидан келиб чиқиб тўланади;

тарбиячи ва тарбиячи-ёрдамчиларга Давлат бюджети маблағлари ҳисобидан иш ҳақи харажатларини қоплаш учун субсидия жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи ва бошқа ажратмалар ушлангандан сўнг, тўғридан-тўғри ушбу ходимларнинг пластик картасига ўтказиб берилади;

оилавий нодавлат мактабгача таълим ташкилоти фаолиятини бошлаш учун соғлиқни сақлаш органлари билан мажбурий равишда тарбияланувчиларга тиббий ёрдам кўрсатишга оид шартнома тузиш тартиби бекор қилинади;

б) давлат-хусусий шериклик асосида фаолият юритаётган мактабгача таълим ташкилотларида, шу жумладан оилавий нодавлат мактабгача таълим ташкилотларида:

Давлат бюджети маблағлари ҳисобидан тўланадиган субсидия ва компенсациялар миқдорини ҳисоблашда мактабгача таълим ташкилотига қатнаётган 3 ёш ва ундан катта ёшдаги (боқувчисини йўқотган аёлларнинг 2 ёш ва ундан катта ёшдаги), лекин 7 йил 8 ойдан катта бўлмаган ёшдаги тарбияланувчилар ҳисобга олинади;

ота-оналар тўлови миқдорини мустақил равишда белгилаган ҳолда 3 ёшга тўлмаган болаларни ҳам қабул қилишга рухсат этилади. Бунда 3 ёшга тўлмаган

болаларга Давлат бюджети маблағлари ҳисобидан субсидиялар ажратилмайди (боқувчисини йўқотган аёлларнинг 2-3 ёшдаги фарзандлари бундан мустасно);

в) табиий газ учун компенсация марказлашган табиий газ таъминоти мавжуд бўлмаган, лекин иситишнинг бошқа турларидан, шу жумладан суюлтирилган газ ёки кўмир маҳсулотларидан фойдаланаётган давлат-хусусий шериклик асосидаги ва нодавлат мактабгача таълим ташкилотларига ҳам тўланади (оилавий нодавлат мактабгача таълим ташкилотлари бундан мустасно).

2. Вазирлар Маҳкамаси икки ҳафта муддатда давлат-хусусий шериклик асосидаги ва нодавлат мактабгача таълим ташкилотларига Давлат бюджети маблағлари ҳисобидан субсидиялар ва компенсациялар тўлаш тартибини тасдиқласин.

3. Белгилансинки, тадбиркорлик субъектларига уларнинг хоҳишига кўра 2018-2019 йилларда давлат-хусусий шериклик асосидаги нодавлат мактабгача таълим ташкилотларини ташкил этиш учун берилган кредитлар бўйича имтиёзли давр муддатини 2023 йил 1 августга қадар узайтиришга рухсат этилади.

Бунда:

имтиёзли давр муддати давомида тадбиркорлик субъектлари томонидан кредит бўйича фақат фоиз тўловлари амалга оширилади;

имтиёзли даврда тўланиши лозим бўлган асосий қарз бўйича тўловлар кредит даврининг қолган қисмига тенг миқдорда тақсимланади.

4. Нодавлат мактабгача таълим ташкилотлари тармоғини ривожлантириш учун хорижий молия институтлари, шу жумладан Ислон тараққиёт банкидан 30 миллион АҚШ доллари, Қувайт араб иқтисодий тараққиёт жамғармасидан 20 миллион АҚШ доллари ҳамда ОПЕК халқаро ривожланиш жамғармасидан 20 миллион АҚШ доллари миқдорида қарз маблағлари жалб қилиниши кутилаётганлиги маълумот учун қабул қилинсин.

Мактабгача таълим вазирлиги (А. Шин) икки ой муддатда хорижий молия институтларининг маблағлари ҳисобига 2023-2024 йилларда ҳудудларда давлат-хусусий шериклик асосидаги нодавлат мактабгача таълим ташкилотлари тармоғини ривожлантириш ва мактабгача таълим қамровини ошириш бўйича дастурни (кейинги ўринларда — Дастур) ишлаб чиқсин ҳамда белгиланган тартибда Вазирлар Маҳкамасига киритсин.

Дастурда:

хар бир ҳудуддаги мавжуд мактабгача таълим ташкилотлари, мактабгача ёшдаги болалар сони ҳамда уларнинг қамрови даражасини ҳисобга олган ҳолда одиллик ва шаффофлик тамойиллари асосида давлат-хусусий шериклик лойиҳаларини танлаш тартибини;

давлат-хусусий шериклик лойиҳаларини танлаш жараёнларининг рақамлаштирилишини;

давлат-хусусий шериклик асосидаги нодавлат мактабгача таълим ташкилотларини ташкил этиш мақсадида кредит ажратиш учун тадбиркорлик субъектларига қўйиладиган талабларни назарда тутсин.

5. Мактабгача таълим вазирлиги (А. Шин):

Молия вазирлиги (Т. Ишметов), Ўзбекистон Миллий ахборот агентлиги (А. Кучимов), Ўзбекистон Миллий телерадиокомпанияси (А. Хаджаев), Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлиги (А. Ходжаев) билан биргаликда 2023 йил 1 январга қадар бир ойда камида бир марта ушбу қарор мақсади ва вазифаларини оммавий ахборот воситаларида ва ижтимоий тармоқларда кенг ёритиш ишларини ташкил қилсин;

манфаатдор вазирлик ва идоралар билан биргаликда икки ой муддатда қонунчилик ҳужжатларига ушбу қарордан келиб чиқадиган ўзгартириш ва қўшимчалар тўғрисида Вазирлар Маҳкамасига таклифлар киритсин.

6. Мазкур қарор ижросини самарали ташкил қилишга масъул ва шахсий жавобгар этиб мактабгача таълим вазири А.В. Шин ҳамда молия вазири Т.А. Ишметов белгилансин.

АДАБИЁТЛАР:

1. Полфреман Д., Форд Ф. Основы банковского дело.
2. Эдвин Дж.Долан, Колин Д.Кэмпбелл, Розмари Дж.Кэмпбелл, Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика
3. “Иқтисодиёт ва инновацион технологиялар” илмий электрон журнали маколалари.
4. Питер С.Роуз Банковский менеджмент.
5. Ш.Ш.Шохаъзамий, «Основы приватизации, рынок её объектов и услуг».